

**Hallituksen esitys Eduskunnalle Pohjoismaiden välillä yhteis-
pohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta
asemasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 1988 Pohjoismaiden välillä tehdyn sopimuksen yhteis-pohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta. Sopimus korvaisi vuonna 1974 tehdyn sopimuksen pohjoismaisten instituuttien virkailijoiden oikeudellisesta asemasta. Uusi sopimus määrittelee käsitettä yhteis-pohjoismainen laitos ja tällaiselle laitokselle annetaan samanlainen oikeustoimikelpoisuus kuin sijaintimaan muilla oikeushenkilöillä on. Määräaikainen palvelusaika laitoksessa, jonka ajaksi sopimuspuolet sitoutuvat myöntämään oman

valtion palveluksessa oleville virkavapautta, on pidennetty neljästä kahdeksaan vuoteen. Lisäksi sopimukseen on otettu tarkemmat määräykset laitoksen henkilökunnan palvelussuhteen ehtojen määräytymisestä.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet hyväksyneensä sen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

Voimassa oleva pohjoismainen sopimus pohjoismaisten instituuttien virkailijoiden oikeudellisesta asemasta tehtiin tammikuussa 1974 (SopS 26/76). Koska siinä ei selvästi määritellä pohjoismaisen laitoksen käsitettä ja kun erilaisia pohjoismaisia yhteistyöelimiä ja muita laitoksia on jatkuvasti perustettu, on tästä aiheutunut käytännön vaikeuksia. Nämä ovat koskeneet sekä laitosten asemaa ja toimintaa sinänsä että niissä työskentelevien eläke- ja palkkaetuja. Tämän johdosta on katsottu aiheelliseksi laatia uusi sopimus, jossa määriteltäisiin pohjoismaisen laitoksen oikeudellinen asema ja jossa laitoksen henkilökunnan työsuhteen ehdot ja näiden määräytymismenetelmät saatet-

taisiin entistä selvemiksi ja yhdenmukaisemmiksi.

Pohjoismaisten yhteistyöministerien sijaiskomitean aloitteesta on Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö yhdessä pohjoismaisen palkka- ja henkilöstövaliokunnan kanssa valmistellut uuden sopimusehdotuksen, jossa on pyritty poistamaan edellä mainitut epäkohdat. Sopimustekstiä on lisäksi jonkun verran muutettu vastaamaan Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston sihteeristön oikeudellisesta asemasta vuonna 1987 tehtyä sopimusta. Sopimus yhteis-pohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta allekirjoitettiin Tukholmassa 2.12.1988. Sopimuksesta on valtiovarainministeriö antanut lausuntonsa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksen johdosta valtiolle ei aiheudu lisäkustannuksia. Sopimuksen ainoat Suomen valtiolle aiheuttamat kustannukset ovat Suomessa sijaitsevien yhteispohjoismaisten laitosten palveluksessa oleville henkilöille maksettavat eläk-

heet laitoksen palvelusajan osalta. Laitokset maksavat kuitenkin palveluksestaan olevista valtiolle eläkemaksuja, jotka määrältään vastaavat valtion eläkekustannuksia. Tähän mennessä eläkkeitä ei vielä ole maksettu Suomessa sijaitsevien laitosten palveluksessa oleville henkilöille.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Artiklan mukaan jokaisella Pohjoismaiden ministerineuvoston perustamalla ja rahoittamalla yhteispohjoismaisella laitoksella on oikeushenkilön asema ja sijaintimaassa sama oikeustoimikelpoisuus kuin muilla oikeushenkilöillä. Jotta laitos täyttäisi yhteispohjoismaiselle laitokselle artiklassa asetetut vaatimukset, tulisi sillä olla ministerineuvoston vahvistama johtosääntö, ministerineuvoston vahvistama talousarvio, ministerineuvoston perustamia toimia, ministerineuvoston vahvistama palkkataso, ministerineuvoston nimittämä johtokunta sekä ministerineuvoston hyväksymä tilinpäätös. Tällä hetkellä on olemassa 43 pohjoismaista laitosta, jotka täyttävät edellä mainitut vaatimukset. Näistä 12 sijaitsee Suomessa, muun muassa Pohjoismainen taidekeskus ja Pohjoismaiden projektivientirahasto.

2 artikla. Pääsäännön mukaan pohjoismaisten laitosten palvelukseen otetaan henkilöitä, jotka ovat jonkin Pohjoismaan kansalaisia. Ministerineuvoston suostumuksella voidaan kuitenkin laitoksen palvelukseen ottaa muidenkin maiden kansalaisia. Kunkin laitoksen johtavat toimet pyritään artiklan mukaan jakamaan kohtuullisesti eri Pohjoismaiden kansalaisten kesken. Artiklan määräykset vastaavat voimassa olevan sopimuksen 1 artiklan määräystä.

3 artikla. Laitoksen henkilökunnan ohjesäännön ja työjärjestyksen vahvistaa ministerineuvosto tai sen valtuuttama. Ennen ohjesäännön tai työjärjestyksen vahvistamista on asianomaisille henkilöstöjärjestöille varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Nämäkin määräykset sisältyvät voimassa olevaan sopimukseen.

4 artikla. Tämän artiklan mukaan jokainen sopimusvaltio sitoutuu laskemaan palvelusajan laitoksessa asianomaisen hyväksi kuten valtion vastaavan palveluksen kotimaassa. Laitoksen määräaikaiseen palvelukseen otetulle myönnetään virkavapautta palvelun kestoajaksi. Artiklan 2 kappaleen mukaan määräaikainen palvelusaika ei saa ylittää kahdeksaa vuotta. Voimassa olevaan sopimukseen verrattuna uutta on se, että laitoksen palvelusajan hyväksilaskeminen koskee kaikkia laitoksen henkilökuntaan kuuluvia, eikä vain vakinaisia virkamiehiä. Lisäksi on määräaikaisen palvelun kestoaikea pidennetty neljästä kahdeksaan vuoteen, kuten on tehty Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston sihteeristön oikeudellista asemaa koskevassa sopimuksessakin.

5 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan laitoksen palvelukseenotto tapahtuu ministerineuvoston tai sen nimeämän ja palvelukseen otettavan välisellä kirjallisella sopimuksella, joka pääsääntöisesti laaditaan ministerineuvoston vahvistaman mallisopimuksen mukaisesti. Asiallisesti määräys vastaa nykyisen sopimuksen määräystä. Artiklan 2 kappaleessa määrätään miten laitoksen henkilökunnan palkka- ja palvelussuhteen ehdot vahvistetaan. Nämä ehdot vahvistetaan, kun siitä ovat neuvottelleet sijaintimaan asianomaiset työnantaja- ja henkilöstöjärjestöjen edustajat pohjoismaisen palkka- ja henkilöstövaliokunnan käsiteltäviä asioita.

6 artikla. Laitoksen henkilökunta otetaan sijaintimaan valtion eläkejärjestelmään tämän maan vastaavien virkojen ehtojen mukaisesti, ellei asianomaisen kanssa toisin sovita. Asiallisesti artiklan määräykset eivät poikkea voimassa olevan sopimuksen 5 artiklan määräyksistä.

7 artikla. Tämä artikla sisältää määräyksiä työsopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta johtuvien erimielisyyksien ratkaisemisessa noudatettavasta välimiesmenettelystä. Artikla noudattaa tältä osin Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston sihteeristöjä koskevaa sopimusta.

8 artikla. Artiklan mukaan ministerineuvosto voi päättää, että sopimusta sovelletaan myös sellaisiin laitoksiin, joita ei rahoiteta pohjoismaisen tulo- ja menoarvion kautta, mutta joilla muutoin on yhteispohjoismainen rahoitus. Artiklan 2 kappaleen mukaan ministerineuvosto voi lisäksi päättää, että sopimusta sovelletaan vain osittain tiettyyn laitokseen. Vastavainlainen määräys sisältyy nykyiseenkin sopimukseen.

9—11 artikla. Näihin artikloihin sisältyvät tavanomaiset loppumääräykset sopimuksen voimaantulosta, sen irtisanomisesta ja sen alkuperäiskappaleen tallettamisesta Norjan ulkoasiainministeriöön.

2. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet Norjan ulkoasiainministeriölle hyväksyneensä sopimuksen. Esitykseen sisältyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samana ajankohtana kuin sopimuskin.

3. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimuksen 1 artiklan määräys, jonka mukaan siinä tarkoitettu yhteispohjoismainen laitos on itsenäinen oikeushenkilö, kuuluu lainsäädännön alaan ja vaatii eduskunnan suostumuksen. Ristiriidassa lainsäädännön kanssa ovat lisäksi sopimuksen 4 artiklan määräykset virkavapauden myöntämisestä ja palvelusajan hyväksilukemisesta.

Sopimuksen 7 artikla saattaa sulkea pois mahdollisuuden saada työsopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita tuomioistuimen käsiteltäväksi. Myös tämä määräys on näin ollen ristiriidassa Suomen lainsäädännön kanssa.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Tukholmassa 9 päivänä joulukuuta 1988 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Pohjoismaiden välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tukholmassa 9 päivänä joulukuuta 1988 Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta tehdyn sopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

3 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 9 päivänä kesäkuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri *Pertti Paasio*

SOPIMUS

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä yhteispohjoismaisten laitosten ja niiden henkilökunnan oikeudellisesta asemasta

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallitukset,

jotka ovat yksimielisiä Pohjoismaiden yhteistyön edistämisestä,

jotka toteavat, että tässä työssä Pohjoismaiden ministerineuvoston toimesta on perustettu julkisoikeudellisia yhteispohjoismaisia laitoksia, joiden palveluksessa on pohjoismainen henkilökunta, ja että tällaisia laitoksia tullaan perustamaan myös tulevaisuudessa,

jotka pitävät toivottavana, että näiden laitosten oikeudellisesta asemasta saadaan aikaan yhtenäiset säännöt, mukaan lukien laitosten palveluksessa olevien palkka- ja työehdot, ovat tehneet seuraavan sopimuksen:

1 artikla

Jokainen Pohjoismaiden ministerineuvoston perustama ja rahoittama yhteispohjoismainen laitos on itsenäinen oikeushenkilö, jolla on sama oikeustoimikelpoisuus kuin muilla oikeushenkilöillä siinä maassa, jossa laitos sijaitsee. Siten se voi hankkia ja luovuttaa kiinteätä ja irtainta omaisuutta sekä olla osallisena oikeudenkäynnissä.

2 artikla

Pohjoismaisten laitosten palvelukseen otetaan henkilöitä, jotka ovat jonkin Pohjoismaan kansalaisia. Pohjoismaiden ministerineuvoston suostumuksella voidaan palvelukseen ottaa myös muiden maiden kansalaisia.

Kunkin laitoksen johtavat toimet pyritään jakamaan kohtuullisesti eri Pohjoismaiden kansalaisten välillä.

3 artikla

Pohjoismainen ministerineuvosto tai sen valtuuttama vahvistaa pohjoismaisen laitoksen

henkilökunnan ohjesäännön ja työjärjestyksen. Työjärjestyksestä tulee ilmetä, minkä elimen tai elimien tehtäviin palvelukseen ottaminen kuuluu.

Ennen kuin ohjesääntö tai työjärjestys vahvistetaan, on asianomaisille henkilöstöjärjestöille annettava tilaisuus tulla kuulluksi.

4 artikla

Jokainen sopimusvaltio sitoutuu laskemaan laitoksen palvelusajan asianomaisen hyväksi kuten valtion vastaavan palveluksen kotimaassa. Valtion palveluksessa olevalle henkilöstölle, joka otetaan laitoksen määräaikaiseen palvelukseen, myönnetään virkavapautta palvelun kestoajaksi.

Määräaikaisella palvelulla tarkoitetaan palvelussuhdetta, joka ei ylitä kahdeksaa vuotta.

5 artikla

Pohjoismaisen laitoksen palvelukseenotto tapahtuu Pohjoismaiden ministerineuvoston tai sen nimeämän ja palvelukseen otettavan välillä kirjallisella sopimuksella. Jollei ministerineuvosto ole muuta päättänyt, sopimus laaditaan ministerineuvoston vahvistaman mallisopimuksen mukaisesti.

Yhteispohjoismaisen laitoksen henkilökunnan palkka- ja palvelussuhteen ehdot vahvistaa ministerineuvosto. Sellaiset yleiset palvelussuhteen ehdot, joita edellä mainitut eivät kata, vahvistetaan tai muutetaan sen jälkeen, kun siitä ovat neuvotelleet se valtion viranomainen, jolla on yleisiä palvelussuhteen ehtoja ja työehtoja koskeissa kysymyksissä työnantajavastuu laitoksen sijaintimaassa, ja asianomaisten henkilöstöjärjestöjen edustajat. Ennen tällaisten neuvottelujen aloittamista on pohjoismaisen palkka- ja henkilöstövaliokunnan käsiteltävä asia.

6 artikla

Jokainen asemamaa sitoutuu vastaanottamaan laitosten henkilöstön jäsenet maansa valtion eläkejärjestelmään tämän maan vastaavia virkoja koskevien ehtojen mukaisesti, mikäli asianomaisen virkamiehen kanssa ei ole toisin sovittu.

Tehty tai tulevaisuudessa tehtävä sopimus Pohjoismaiden kesken valtion tai muussa vastaavanlaisessa palveluksessa ansaittujen eläkeoikeuksien yhtenäistämisestä koskee myös sellaista laitoksen henkilöstöä, jolla on eläkeoikeus niissä Pohjoismaissa, jotka ovat liittyneet sopimukseen.

7 artikla

Työsopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta johtuvat riidat ratkaisee välimieslautakunta, mikäli osapuolet eivät toisin sovi.

Välimieslautakunta asetetaan riidan jomman kumman osapuolen pyynnöstä, ja siihen kuuluu kolme jäsentä. Näistä kumpikin riidan osapuolista nimittää yhden jäsenen. Osapuolten valitsemat jäsenet nimittävät tämän jälkeen koimannen jäsenen, josta tulee välimieslautakunnan puheenjohtaja. Mikäli osapuolten valitsemat jäsenet eivät pääse yksimielisyyteen kolmannelta jäsenestä, pyydetään asemamaan työtuomioistuimen puheenjohtajaa nimeämään tämä.

Välitystuomio laaditaan kirjallisesti ja lautakunnan jäsenten tulee se allekirjoittaa.

Välimieslautakunta vahvistaa muutoin itse menettelysääntönsä.

Välimieslautakunnan palkkion vahvistaa Pohjoismaiden ministerineuvosto lautakunnan esityksen perusteella.

Lautakunta määrää välimiesmenettelyn kustannusten jaosta osapuolten kesken.

8 artikla

Pohjoismaiden ministerineuvosto voi päättää, että sopimusta sovelletaan myös sellaisiin laitoksiin, joita ei rahoiteta pohjoismaisen tulo- ja menoarvion kautta mutta joilla muutoin on yhteispohjoismainen julkinen rahoitus.

Pohjoismaiden ministerineuvosto voi päättää, että tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan vain osittain tiettyyn laitokseen.

9 artikla

Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kaikki sopimuspuolet ovat ilmoittaneet Norjan ulkoasiainministeriölle hyväksyneensä sopimuksen.

Norjan ulkoasiainministeriö ilmoittaa muille sopimuspuolille näiden ilmoitusten vastaanottamisesta ja sopimuksen voimaantuloajan kohdasta.

Tämän sopimuksen tullessa voimaan lakkaa Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä 31 päivänä tammikuuta 1974 tehty sopimus pohjoismaisten instituuttien virkailijoiden oikeudellisesta asemasta olemassa voimassa.

10 artikla

Sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla kirjallisesti siitä Norjan ulkoasiainministeriölle, joka ilmoittaa muille sopimuspuolille ilmoituksen vastaanottamisesta ja sen sisällöstä.

Irtisanominen koskee vain irtisanomisen suorittanutta sopimuspuolta, ja se tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun Norjan ulkoasiainministeriö on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen.

11 artikla

Tämän sopimuksen alkuperäisteksti talletetaan Norjan ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa siitä muille sopimuspuolille oikeaksi todistetut jäljennökset.

Tämän vakuudeksi ovat asianmukaisesti valitut edustajat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Tukholmassa 9 päivänä joulukuuta 1988 yhtenä kappaleena tanskan, suomen, islannin, norjan ja ruotsin kielellä, jotka kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.